Η θεραπεία της υπερηφάνειας (Άγιος Νικόδημος Αγιορείτης)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 17 Φεβρουαρίου, 2016

Σταχυολόγηση καί διασκευή κειμένου ἀπό τά "Πνευματικά Γυμνάσματα" τοῦ ὁσίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου

Πῶς λοιπόν μπορεῖ νά γιατρευτεῖ ἡ φοβερή ἀρρώστια τῆς ὑπερηφάνειας;

Αὐτή μπῆκε μέσα στήν καρδιά μας καί μᾶς ἔκανε πνευματικά φτωχούς καί δυστυχισμένους. Μᾶς φούσκωσε σάν τ᾽ ἀσκιά καί μᾶς ἀπογύμνωσε ἀπό κάθε ἀρετή. Ἔτσι ἐφαρμόζεται σέ μᾶς τό ρητό τοῦ **σοφοῦ Σειράχ**:
«*Τρία εἴδη ἐμίσησεν ἡ ψυχή μου καί προσώχθισα σφόδρα τῇ ζωῇ αὐτῶν· πτωχόν ὑπερήφανον, καί πλούσιον ψεύστην, γέροντα μοιχόν ἐλαττούμενον συνέσει*»1.

Καί ἐπειδή **ἡ μεγαλύτερη ὑπερηφάνεια εἶναι τό νά πιστέψουμε ὅτι μποροῦμε νά γιατρέψουμε τήν ψυχική αὐτή ἀσθένεια μέ τίς δικές μας δυνάμεις** , γι᾽ αὐτό ἡ μόνο θεραπεία εἶναι νά προστρέξουμε στό Θεό καί νά Τόν παρακαλέσουμε μαζί μέ τόν **Προφήτη Δαβίδ**, λέγοντας:
«*Μή ἐλθέτω μοι πούς ὑπερηφανίας*»2. Δηλαδή: Μήν παραχωρήσεις, Κύριε, νά βάλει τό πόδι της ἡ καταραμένη ὑπερηφάνεια στήν ψυχή μου.

Πρῶτα πρέπει νά θεραπευτοῦν ὁ νοῦς καί ἡ θέληση τῶν ὑπερηφάνων.

Ὁ νοῦς θεραπεύεται μέ τό νά γνωρίζει ὁ ἄνθρωπος πώς εἶναι ἕνα τίποτα μπροστά στό Θεό καί στούς ἁγίους, καί πώς ἡ δόξα τοῦ κόσμου εἶναι ἕνας καρπός πού δέν τόν τρέφει ἀλλά τόν φαρμακώνει. Ὁ Θεός, ἀφοῦ ἔκανε ὅλο τόν κόσμο, μέ ἄπειρη ἀγαθότητα τόν πρόσφερε στούς ἀνθρώπους γιά νά τόν ἀπολαμβάνουν καί νά δοξάζουν Ἐκεῖνον. Γιά τόν ἑαυτό Του κράτησε μόνο τή δόξα, πού «φύσει» Τοῦ ἀνήκει. Θυμηθεῖτε τί ἔλεγαν οἱ ἄγγελοι:
«*Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καί ἐπί γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία*»3.
Μέ τό νά θέλουν οἱ ὑπερήφανοι νά κλέψουν αὐτή τή δόξα, φανερώνουν θρασύτητα καί ἀναίδεια μπροστά στή μεγαλειότητα τοῦ Θεοῦ.
Οὐαί κι ἀλλοίμονο σ᾽ ἐκεῖνον πού πηγαίνει γυρεύοντας νά τόν τιμάει ὁ κόσμος. Γιατί δέν ὑπάρχει τίποτα ματαιότερο ἀπό τήν τιμή. Καί νά **γιά ποιούς λόγους**:

Πρῶτα-πρῶτα ἡ τίμή αὐτή καθεαυτή εἶναι μάταιη, γιατί δέν μπορεῖ οὔτε νά μᾶς προσθέσει οὔτε νά μᾶς ἀφαιρέσει τίποτα . «*Ἐάν ἐγώ δοξάζω ἐμαυτόν, ἡ δόξα μου οὐδέν ἐστιν*», ἔλεγε ὁ Ἰησοῦς στούς Ἰουδαίους4, πού σημαίνει, πώς**ἄν ἐγώ ἀποδίδω, γιά τίς ἱκανότητές μου, δόξα στόν ἑαυτό μου, ἀντί νά τήν ἀποδίδω ὅλη στό Θεό, ἡ δόξα μου εἶναι μηδέν**. Κρίνε τώρα ἐσύ **πόσο περισσότερο μηδέν εἶναι ὁ ἔπαινος καί ἡ τιμή πού ζητᾶμε ἀπό τόν κόσμο**.

Εἶναι μάταιη ἐπιπλέον ἡ δόξα καί ἀπό τήν πλευρά ἐκείνων, πού τή δίνουν . Γιατί αὐτοί, μέ τό νά μή γνωρίζουν τί **ταλαίπωρος καί ἁμαρτωλός εἶσαι ἐσωτερικά**, καί **ὑπολογίζοντας μόνο στήν ἐξωτερική σου ἐμφάνιση**, ποιά ἄλλη δόξα μποροῦν νά σοῦ δώσουν, παρά ἐκείνη πού θά ᾽ διναν σ᾽ ἕνα στολισμένο τάφο, ἀπ᾽ ἔξω λαμπρό κι ἀπό μέσα γεμάτο βρώμα καί σαπίλα;

Θυμήσου τό λόγο τοῦ Κυρίου: «*Οὐαί ὑμῖν, γραμματεῖς καί Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μέν φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν δέ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καί πάσης ἀκαθαρσίας*»5.

Εἶναι μάταιη ἡ δόξα τοῦ κόσμου, γιατί, συγκρίνοντάς την κανείς μέ τήν ὑπερκόσμια καί ἀσύλληπτη δόξα τ᾽ οὐρανοῦ, **ἀποδεικνύεται ἀσήμαντη**.
Εἶναι μάταιη ἡ δόξα τοῦ κόσμου, γιατί **διαρκεῖ τόσο λίγο**. Ὅλη μας ἡ ζωή, ἄν συγκριθεῖ μέ τήν αἰωνιότητα, εἶναι σά μιά στιγμή, σά μιά «*ριπή ὀφθαλμοῦ*».

Εἶναι μάταιη ἡ δόξα τοῦ κόσμου,ἐπειδή καί οἱ αἰτίες της εἶναι ἀβάσιμες . Σέ θαυμάζουν λ.χ. καί σέ τιμοῦν οἱ ἄνθρωποι γιά τά καλά σου φορέματα. Ἡ τιμή ὅμως δέν ἀνήκει σέ σένα, ἄλλα στούς... μεταξοσκώληκες πού τά ἔκλωσαν! Ὅσο ὄμορφα κι ἄν ντύνεσαι ἐξωτερικά, δέν θά κατορθώσεις νά στολιστεῖς καλύτερα ἀπό ἕνα παγώνι, μέ τά χρυσοστόλιστα καί πολύχρωμα φτερά του, οὔτε ἀπό τά λουλούδια τοῦ ἀγροῦ, μέ τήν πολυποικιλία τους: «*Οὐδέ Σολομών ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἕν τούτω*»6.

Οἱ ἄνθρωποι σέ τιμοῦν γιά τήν εὐγενική σου καταγωγή. Αὐτή ὅμως ἡ τιμή δέν ἀνήκει σέ σένα ἀλλά στούς προγόνους σου.

Οἱ ἄνθρωποι σέ τιμοῦν γιά τά πλούτη σου. Ἀλλά ὁ Θεός ξέρει μέ πόσες ἀδικίες τ᾽ ἀπόκτησες, καί πόσο σοῦ δυσκολεύουν τό δρόμο γιά τή σωτηρία. Γιατί εἶπε ὁ Κύριος: «*Δυσκόλως πλούσιος εἰσελεύσεται εἰς τήν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν*»7.

Οἱ ἄνθρωποι σέ θαυμάζουν γιά τή σωματική ὀμορφιά σου. Ἀλλά ἡ ἐξωτερική αὐτή ὀμορφιά – τό ξέρεις καλά – δέν εἶναι παρά **ἐπικάλλυμμα τῆς ἐσωτερικῆς πνευματικῆς σου σαπίλας**. Ὅπως συμβαίνει μ᾽ ἕνα σωρό δύσοσμης κοπριᾶς, καλυμμένο μέ ὡραῖο κατάλευκο χιόνι. Ἡ ὀμορφιά αὐτή, ἐξάλλου, κρατάει τόσο λίγο, ὅπως καί τό χιόνι, καί στό τέλος «*ἐν τῷ ἀποθανεῖν ἄνθρωπον κληρονομήσει ἑρπετά*

καί θηρία καί σκώληκας»8. Ἄνοιξε ἕναν τάφο καί θά βεβαιωθεῖς γιά τήν ψευτιά τοῦ θαυμασμοῦ καί τῆς τιμῆς τοῦ κόσμου, πού, μολονότι εἶναι ἕνα τίποτα, ὅμως φαίνεται σάν κάτι σπουδαῖο στά μάτια τῶν ἀνόητων ἀνθρώπων.

Σκέφτηκες, ἀδελφέ μου, τί εἶναι ἡ ἀνθρώπινη δόξα; Σκέψου τώρα τί εἶναι καί ὁ ἄνθρωπος πού τή ζητάει. Ἄν ρωτήσεις τόν Προφήτη, θά σοῦ ἀποκριθεῖ, ὅτι κάθε ἄνθρωπος – ὄχι μόνο ὁ ἄσημος, ἀλλά καί ὁ ἐνδοξότερος καί ἰσχυρότερος ἀπό τούς ἐξουσιαστές τῆς οἰκουμένης – **εἶναι ἕνα τίποτα ντυμένο μέ φθαρτό σῶμα**. Ἕνα τίποτα, πού τό διαφεντεύουν ἡ ἀσθένεια, ἡ ἀδυναμία, ἡ ἀμάθεια καί ἡ θνητότητα: «*Τά σύμπαντα ματαιότης, πᾶς ἄνθρωπος ζῶν*»9.

Ἑπομένως κι ἐσύ, ἀδελφέ, **εἶσαι ἕνα τίποτα μπροστά στό Θεό. Ἄν μάλιστα ἔχεις καί ὑπερηφάνεια, τότε εἶσαι χειρότερος κι ἀπό τό τίποτα, γίνεσαι ὅμοιος μέ τό διάβολο, γιατί γίνεσαι κλέφτης τῆς τιμῆς πού ἀνήκει στό Θεό, ὅπως λέει ὁ ἱερός Αὐγουστίνος:** «*Σόν ἐστι τό ἀγαθόν, Κύριε, σοί ἡ δόξα· ὁ γάρ ἑαυτῷ καί μή σοί δόξαν ζητῶν ἐστώς ἐπί τῷ σῷ ἀγαθῷ, οὗτος κλέπτης ἐστί καί λῃστής καί τῷ διαβόλῳ ὅμοιος, τῷ ὑφελέσθαι βουληθέντι τήν δόξαν σου*»10.

Ὕστερα ἀπ᾽ αὐτά, δέν νομίζεις ὅτι πρέπει νά ταπεινώνεσαι; Καί βαστάει ἡ καρδιά σου νά συγκρίνεσαι, ἐσύ ἡ λάσπη καί τό μηδέν, μέ τόν παντοδύναμο Θεό; Καί νά προσπαθεῖς ν᾽ ἁρπάξεις τή δόξα Ἐκείνου, λέγοντας τά λόγια τά δικά Του, «*τήν δόξαν μου ἑτέρῳ οὐ δώσω*»11; Πόσο φτωχός εἶσαι, ὑπερήφανε ἄνθρωπε! **Προσπάθησε νά βρεῖς ἕνα καλό, πού νά τ᾽ ἀπόκτησες μόνος σου. Ὅλα τά ὀφείλεις στό θεῖο ἔλεος. Κάθε καλό πού ἔχεις, τό πῆρες ἀπό τό Θεό.** «*Τί ἔχεις ὅ οὐκ ἔλαβες; Εἰ δέ καί ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μή λαβών;*»12.

Ἀφοῦ, μέ ὅσα εἴπαμε, ἐπιδιώξαμε τή θεραπεία τοῦ νοῦ τοῦ ὑπερήφανου, ἄς δοῦμε τώρα **πῶς θά γιατρέψει καί τή θέλησή του, διώχνοντας κι ἀπ᾽ αὐτή κάθε ὑπερηφάνεια**.

Ἄς σκεφτοῦμε, ὅτι **ἡ μεγαλύτερη ζημιά πού προξενεῖ αὐτό τό πάθος εἶναι ἡ αἰώνια κόλαση**. Πρέπει μιά γιά πάντα νά καταλάβουμε, ὅτι **χωρίς τήν ταπείνωση δέν εἶναι δυνατό νά σωθοῦμε**. «*Ἐάν μή ταπεινωθῆτε ὡς τά παιδία, οὐ μή εἰσέλθητε εἰς τήν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν*»13.

Ἡ ταπείνωση εἶναι τόσο ἀναγκαία ὅσο καί τό βάπτισμα. Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος τονίζει τήν ἀναγκαιότητα τῆς ταπεινώσεως, πού **φανερώνεται μέ τή μετάνοια**, ὅπως καί τοῦ βαπτίσματος: «*Ἐάν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καί Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τήν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ*»14. Ἀλλά καί «*ἐάν μή μετανοῆτε, πάντες ὡσαύτως ἀπολεῖσθε*»15.

Ὁ **Προφήτης Ἠσαΐας**, πάλι, μᾶς βεβαιώνει, ὅτι στόν ἅδη «*καταβήσονται οἱ ἔνδοξοι*

καί οἱ μεγάλοι καί οἱ πλούσιοι... καί ταπεινωθήσεται ἄνθρωπος, καί ἀτιμασθήσεται ἀνήρ, καί οἱ ὀφθαλμοί οἱ μετέωροι ταπεινωθήσονται»16.
Νά εἶσαι βέβαιος, ἀδελφέ, ὅτι **ἡ ὑπερηφάνεια εἶναι ἡ σημαία καί τό ἔμβλημα τοῦ Ἑωσφόρου**. «*Αὐτός ἐστι βασιλεύς ἐπί πάντας τούς υἱούς τῆς ὑπερηφανίας*».

Ἐξέτασε λοιπόν προσεκτικά τόν ἑαυτό σου. Ἄν ὑπάρχει ἔστω καί ἴχνος ὑπερηφάνειας στήν καρδιά σου – καί ἀσφαλῶς ὑπάρχει –, νά φροντίσεις γιά τήν ἐξάλειψή του.

Νά μήν κατακρίνεις κανέναν ἄνθρωπο, ἔχοντας καλύτερη γνώμη γιά τόν ἑαυτό σου, γιατί ποιός ξέρει ἄν αὐτός, πού τώρα εἶναι κακός, μετανοήσει ἀργότερα σάν τόν ληστή. Καί ποιός ξέρει ἄν ἐσύ, πού τώρα εἶσαι καλός, καταντήσεις κακός, ὅπως ἔγινε μέ τόν Ἰούδα. **Αὐτή καθεαυτή ἡ κατάκριση εἶναι ἀπόδειξη ὑπερηφάνειας**. Γι᾽ αὐτό ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέει: «*Σύ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην;*»17.

Μήν περιφρονεῖς τούς φτωχούς καί τούς ἄσημους, γιατί αὐτοί εἶναι οἱ τοποτηρητές τοῦ Χριστοῦ πάνω στή γῆ. Ὁ ἴδιος βεβαίωσε: «*Ἐφ᾽ ὅσον ἐποιήσατε ἑνί τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοί ἐποιήσατε*»18.

Μήν καυχιέσαι γιά τίς ἱκανότητές σου, γιατί καί τό λίγο πού ἔχεις δέν εἶναι δικό σου. Πολλές φορές μάλιστα εἶναι ἀνακατωμένο μέ τό κακό. Μοιάζεις ἔτσι μ᾽ ἕναν ἀράπη, πού νομίζει ὅτι εἶναι ἕνα θαῦμα λευκότητος, ἐπειδή ἔχει μόνο λευκά τά δόντια του!

Μήν ἐπαινεῖς τόν ἑαυτό σου καί μή ζητᾶς «πρωτοκαθεδρίες». Μή θέλεις νά φαίνεσαι καλύτερος ἀπό τούς ἄλλους, γιατί «*τό ἐν ἀνθρώποις ὑψηλόν, βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἐστι*»19. **Ὁποιοδήποτε ἄλλο ἁμάρτημά σου τό σηκώνει ὁ Θεός ὑπομονετικά, ἐκτός ἀπό τήν ὑπερηφάνεια**: «*Ὁ Θεός ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται*»20.

Πῶς ὅμως θά βάλεις ἀρχή στήν ταπείνωση; Πῶς θά ἡμερώσεις τό ὑπερήφανο φρόνημά σου;

Κάνε ὅ,τι κι αὐτοί πού θέλουν νά ἡμερώσουν ἕναν ἄγριο ταῦρο: Τόν δένουν σ᾽ ἕνα δέντρο, τόν ἀφήνουν ἐκεῖ λίγο καιρό δεμένο, καί ἡμερώνεται.
Ἔτσι κι ἐσύ, **νά δέσεις στό ζωοποιό δέντρο, δηλαδή στό σταυρό τοῦ Χριστοῦ, τήν ὑπερήφανη καρδιά σου**. Στοχάσου τούς ὀνειδισμούς, τίς καταφρονήσεις καί τίς ἀτιμίες πού ὑπέμεινε ὁ Χριστός γιά χάρη σου, ὄντας ἀθῶος, κι **ἔτσι δέν θά δυσκολευτεῖς νά ταπεινωθεῖς**.

(Ἀπό τό βιβλίο: «ΜΑΘΗΤΕΙΑ ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΝΙΚΟΔΗΜΟ», Ἐκδόσεις: Ι. Μ. Παρακλήτου Ὠρωπός Ἀττικῆς)

---

1. 25 : 2.
2. Ψαλμ. 35 : 12.
3. Β΄: 14.
4. Ἰω. η΄ : 54.
5. Ματθ. Κγ΄: 27.
6. Ματθ. Στ΄ : 29.
7. Ματθ. Ιθ΄ : 23.
8. Σοφ. Σειρ. 10 : 11.
9. Ψαλμ. 38 : 6.
10. Εὐχή κγ΄ ἤ ιε΄.
11. Ἠσ. 42 : 8.
12. Α΄ Κορ. δ΄ : 7.
13. Πρβλ. Ματθ. Ιη΄ : 3.
14. Ἰω. γ΄ : 5.
15. Λουκ. Ιγ΄ : 3.
16. Ἠσ. 5 : 14-15.
17. Ρωμ. Ιδ΄ : 4.
18. Ματθ. Κε΄ : 40.
19. Λουκ. Ιστ΄ : 15.
20. Ἰακ. Δ΄ : 6.

Εὐχαριστοῦμε θερμά τόν Ἡγούμενο τῆς Ἱ.Μ. Παρακλήτου γιά τήν ἄδεια δημοσίευσης ἀποσπασμάτων ἀπό τά βιβλία πού ἐκδίδει ἡ Ἱερά Μονή.

*Ἱερομόναχος Σάββας Ἀγιορείτης*http://HristosPanagia3.blogspot.com